

Vi tager til Berlin

onLibri.dk

I samarbejde med
Rejseliv
Stig Albeck

Vi tager til Berlin

● Berlin

Områdekort

Bykort

Metrokort

Seværdigheder

Historisk overblik	5
Fakta om Tyskland	8
4 Dagsture	9
Berlins omegn	23
Familieaktiviteter	27
Minipalør	33

Vi tager til Berlin

© 2006 Stig Albeck og OnLibri

Alle rettigheder forbeholdes.

Ingen del af denne bog må gengives uden skriftlig tilladelse fra OnLibri.

Det er tilladt at citere med kildeangivelse i anmeldelser.

ISBN 978-87-7061-040-1

1. udgave

Billederne i denne bog er reproduceret efter aftale med følgende copyright-indehavere:

Stig Albeck, Berlin Tourismus, Wikipedia og KaDeWe presseabteilung (Berlin).

Angivne priser og åbningstider er vejledende, og der tages forbehold for ændringer i disse.

Guten Tag Berlin

Introduktion

Velkommen

Med sine 3,5 millioner indbyggere er Berlin Tysklands største by og samtidig en af Europas store historiske metropoler. Hohenzollernes residensby, med alle de smukke bygningsværker og de mange museer med helt enestående samlinger, er blot få eksempler.

Alle kender også Berlin fra tiden, hvor byen var brændpunkt under den Kolde Krig. Berlin var delt af muren indtil 1989. Efter den tyske genforening har byen rejst sig til ny storhed.

Top 5 seværdigheder

1. Brandenburger Tor og Unter den Linden
2. Sanssouci og Potsdam
3. Museumsinsel
4. Fernsehturm
5. Reichstag

Historisk overblik

Berlins historie begyndte med de to vendiske landsbyer Berlin og Köln, som begge opnåede byrettigheder i 1200-tallet. Byerne blev slået sammen til Berlin i 1307 og senere i 1300-tallet steg byens betydning gennem Hanse-forbundet.

I 1440'erne grundlagde Friedrich II af Brandenburg Hohenzollernes herredømme over Berlin og et dynasti, der varede indtil 1. Verdenskrigs afslutning i 1918. I 1470 flyttede Hohenzollerne deres residens fra Brandenburg til Berlin og et slot ved den nuværende Marx-Engels Platz blev opført.

30-års-krigen medførte nedgangstider for Berlin. Befolkningstallet faldt markant, men efter krigshandlingerne blev Berlin dog hurtigt genopbygget og udvidet, ikke mindst pga. Frederik den Stores visioner om et styrket Prøjsen. Forfulgte jøder og huguenotter blev inviteret til byen, og det skabte yderligere vækst.

Frederik den Stores søn blev den første prøjsiske konge, og han gjorde Berlin til hovedstad i det nye kongerige. Tiden, bl.a. med kongens svigerdatter, Sophie Charlotte, i spidsen, medførte en stor kulturel og videnskabelig opblomstring. Sammen med tidens store byggeprojekter blev Berlin en væsentlig international by.

Flere gange gennem opgangstiden i 1700-tallet blev Berlin belejret og invaderet: I 7-års-krigen mod Østrig i 1757, af Rusland i 1760 og endelig igen under Napoleon 1806-1813. Byens udvikling fortsatte efter hver invasion, og Berlin udgjorde en stadigt større konkurrent til Wien som dominerende by i det tysktalende område.

Berlin var centrum for bourgeoisiets forsøg på en demokratisk revolution mod Frederik William IV i 1848. Forsøget blev nedkæmpet, og det medførte en vis stagnation i byens politiske liv i årene herefter.

Økonomisk og industrielt var byen dog i rivende udvikling. Jernbanernes anlæg fra 1840 gjorde Berlin endnu mere central i handelsmæssig betydning. Der blev anlagt kanaler til Oder, Rhinen og Nordsøen. I 1866 blev Berlin sæde for det nordtyske forbunds regering, og efter Tysklands samling i 1871 under kejser Wilhelm I og kansler Bismarck blev Berlin hovedstad i hele det Tyske Rige. Byen fortsatte sin kolossale vækst. Fra et befolkningstal på 200.000 i 1819 og 900.000 i 1871 steg det til 2,7 millioner indbyggere i 1900.

Op til 1. Verdenskrigs start i 1914 var Berlin en industriel gigant, men krigen satte en brat stopper for byens økonomiske udvikling. Efter nederlaget i 1918 måtte Hohenzollerne abdicere, og i Rigsdagen besluttede man at oprette Weimar-republikken.

Efter valget i 1933 udnævnte præsident Hindenburg Adolf Hitler til rigskansler efter nazisternes valgsejr. Rigsdagen brændte samme år, og efter Hindenburgs død blev Hitler rigskansler og fører.

Gennem 1930'erne udviklede Berlins økonomi sig voldsomt. I 1936 var Berlin vært for de Olympiske Lege.

A promotional banner for a free Sudoku game. The background is dark blue with a white swoosh. A blue starburst contains the text 'GRATIS' in white and '-ting.dk' in red. The main text 'LØS SUDOKU' is in large white letters. Below it, 'HELT GRATIS OG KONKURRÉR OM FEDE PRÆMIER..' is in white. A red bar contains the URL 'WWW.GRATIS-TING.DK/SUDOKU' in white. At the bottom, 'SPILLET KAN UDSKRIVES OG LØSES I RO OG MAG...' is in white. Several Sudoku grids are shown in the bottom right corner, some with numbers filled in.

LØS SUDOKU

HELT GRATIS OG KONKURRÉR OM FEDE PRÆMIER..

WWW.GRATIS-TING.DK/SUDOKU

SPILLET KAN UDSKRIVES OG LØSES I RO OG MAG...

Gennem 2. Verdenskrig var Berlin centrum for Tysklands politiske og militære ledelse. I krigens sidste år blev byen udsat for massive bombardementer. Efter hårde kampe i Berlins gader i maj 1945, besatte den sovjetiske Røde Hær, med Marskal Sjukov i spidsen, byen.

I august 1945 var Potsdam vært for konferencen, der besejlede Tysklands og Europas skæbne som opdeltte interesseområder. Berlin blev delt i to zoner, den sovjetiske og den vestlige.

I juni 1948 indførte de vestlige allierede separat bystyre i deres zone, og en vesttysk valuta blev indført. Sovjetunionen indledte en blokade af bydelen, der medførte, at luftbroen med forsyninger blev oprettet.

I 1949 blev Berlin på ny hovedstad, denne gang i DDR, mens Vestberlin fik regionalt styre i Forbundsrepublikken Vesttyskland.

I august 1961 opførtes den 47 km lange Berlin-mur til deling af byen. Muren stod med kun få overgange, bl.a. Checkpoint Charlie, indtil 1989-1990, hvor den tyske genforening blev gennemført.

Berlin blev igen hovedstad for hele Tyskland, og et massivt byggeri igangsattes. Parlamentet flyttede tilbage til Reichstag, mens det gamle centrum omkring Potsdamer Platz blev Europas største byggeplads.

Fakta om Tyskland

Officielt navn

Bundesrepublik Deutschland

Indbyggere

80,9 millioner

Areal356.910 km²**Største byer**

Berlin	3,3 millioner
Hamburg	1,7 million
München	1,2 million
Köln	1,0 million

Hovedstad

Berlin

Statsoverhoved

Præsident Horst Köhler

ReligionKristne 72 % (protestanter 38 %, katolikker 34 %),
muslimer 2 %**Sprog**

Tysk

Valuta

Euro (EUR), EUR 1=100 cent

Minde- og helligdage1. januar (nytårsdag), 6. januar (Hellig 3 Konger),
langfredag*, påskedag*, 2. påskedag*, 1. maj, Kristi
Himmelfartsdag*, pinsedag*, 2. pinsedag*, 3.
oktober (genforeningsdag), 25. december (juledag), 26.
december (2. juledag), *=dato varierer fra år til år**Alarmtelefon**

112

Berlin tur 1

1. Reichstag (Platz der Republik 1)

S-tog: Unter den Linden. Bygningen, der er opført 1884-1894, har haft en omtumlet og central tilværelse gennem historien.

Rigsdagen holdt fra starten til her. Efter 1. Verdenskrig blev Weimar udråbt til republik fra balkonen. I 1933 brændte rigsdagen, og kuplen gik tabt. En samlet rigsdag i Berlin var efter 2. Verdenskrig ikke muligt, og regeringerne for hhv. Vest- og Østtyskland flyttede til Bonn og Østberlin. Med Tysklands genforening og ombygningen ved den britiske arkitekt Norman Foster i 1999 blev bygningen igen hjemsted for det tyske parlament, og nu er det muligt at besøge den nye kuppel, der er et af Berlins moderne vartegn.

2. Sowjetisches Ehrenmal

(Straße des 17. Juni)

S-tog: Unter den Linden. Dette monumentet i granit blev rejst 1945-1946 som minde om den Røde Hærs

indsats og faldne under 2. Verdenskrig. I alt menes 20.000 russiske soldater faldet i kampene om Berlin alene. De opstillede kampvogne var de første, der nåede byen i 1945.

Monumentet var en sovjetisk enklave i Vestberlin, og den Røde Hær stod æresvagt her indtil 1994. Monumentet er nu ejet af Berlin By, og det forbliver stående efter en generel aftale om krigsmonumenter.

3. Brandenburger Tor (Pariser Platz)

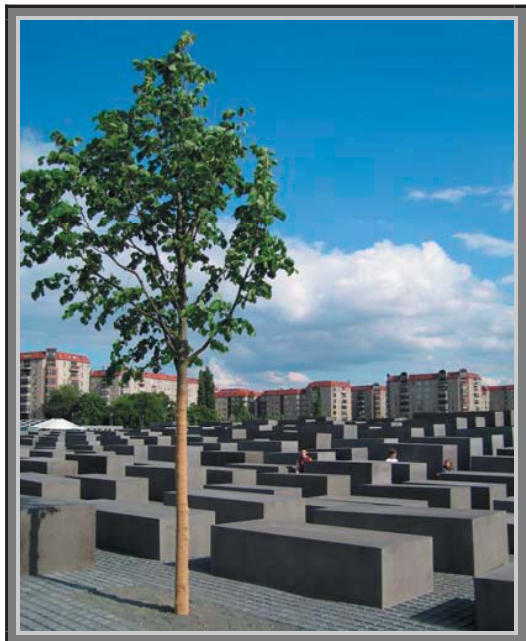

S-tog: Unter den Linden. I begyndelsen af 1700-tallet blev en toldmur opført rundt om Berlin, og der blev opført en byport mod Brandenburg. Den nuværende Brandenburger Tor blev bygget som afløser og som en prægtig hovedindgang til byen og pragtalléen Unter den Linden. Det var i perioden 1788-1791.

Stilen er nyklassicistisk, og porten er 26 meter høj og 60 meter bred. På toppen står en romersk stridsvogn anført af fire heste.

Brandenburger Tor stod tidligere i Østberlin lige foran Berlin-muren. Ved genforeningen blev stedet selve symbolet på tiden og handlingerne, idet det var her, folk besteg muren og efterfølgende rev den ned.

4. Holocaust Denkmal (Ved Ebertstraße/Behrenstraße)

S-tog: Unter den Linden. Dette mindesmærke blev indviet 2005 som monument over jødiske ofre.

Stedet er meget markant i gadebilledet i Berlins centrum, og det består af 2.711 grå betonblokke. Alle blokkene har samme grundrids på 2,38x0,95 meter, mens højden varierer op til fem meters højde. De forskellige højder danner en stor bølgebevægelse.

5. Unter den Linden

S-tog: Unter den Linden. Fra 1575 har Unter den Linden med sine lindetræer været vejen til

GRATIS -ting.dk

HVAD ER DET NÆSTE TAL I RÆKKEN?

“1, 1, 2, 1, 3, 1...”

WWW.GRATIS-TING.DK/HJERNEVRIDER

PRØV SELV OM DU KAN SVARE PÅ DENNE UGES HJERNEVRIDER!

Hohenzollernes slot. Gaden har af alle efterfølgende regimer været benyttet som paradegade, og langs den er en række pragtfulde bygningsværker.

5a. Pariser Platz

S-tog: Unter den Linden. Den vestlige ende af Unter den Linden udgår fra Pariser Platz ved Brandenburger Tor. På hjørnet af Pariser Platz og Unter den Linden ligger Hotel Adlon, der er Tysklands mest kendte hotel.

Omkring år 1900 var der i mange af verdens førende byer opført luksushoteller, og det fik i 1905 Lorenz Adlon til at købe to grunde på Unter den Linden og opføre en æstetisk perle af et hotel. Blandt gæsterne gennem tiden er Albert Einstein, Charlie Chaplin og John D. Rockefeller.

Det nuværende hotel er opført 1995-1997 med stilmæssig inspiration fra Lorenz Adlons oprindelige hotel.

5b. Den Russiske Ambassade

(Unter den Linden 63-65)

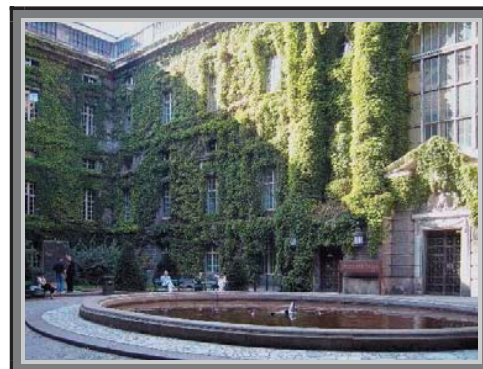
S-tog: Unter den Linden. Et af 1900-tallets pragtbyggerier på Unter den Linden er den imponerende russiske ambassade, der er opført i stalinistisk pragtarkitektur 1949-1951. Beliggenheden af ambassaden understreger de tætte forhold, der i årtier var mellem Sovjetunionen og Østtyskland.

5c. Komische Oper (Behrenstraße 55-57, ved Unter den Linden ad Glinka Straße)

S-tog: Unter den Linden/metro: Französische Straße. Allerede siden 1764 har der været opført teaterforestillinger på stedet, hvor Komische Oper under navnet: "Theater Unter den Linden" åbnede 1892. Det nuværende teater er grundlagt i 1947, og det er inspireret af 1800-tallets franske Opéra Comique.

5d. Staatsbibliothek zu Berlin

(Unter den Linden 8)

Metro: Französische Straße. Dette bibliotek har en lang historie. Det blev grundlagt 1661 af Friedrich Wilhelm von Brandenburg under navnet Churfürstliche Bibliothek zu Cölln an der Spree. I perioden 1701-1918 hed det Königlische Bibliothek zu Berlin, hvorefter det blev omdøbt til Preußische Staatsbibliothek. Efter at have heddet Deutsche Staatsbibliothek 1945-1991 fik det dets nuværende navn.

Tidligere lå en del af biblioteket i bygningen fra 1780, der ligger på vestsiden af Bebelplatz overfor det nuværende bibliotek. Den del huser nu et fakultet på Humboldtuniversitetet. Den nuværende bygning er opført 1903-1914. Sammen med filialbygninger rummer det mere end 10 millioner værker.

5e. Humboldt Universität (Unter den Linden 6)

Metro: Französische Straße. Humboldtuniversitetet er Berlins ældste og mest kendte universitet. Det er grundlagt 1809 som Berliner Universität under ledelse af Wilhelm von Humboldt, der var bror til den naturvidenskabelige forsker Alexander von Humboldt. Universitetet blev opkaldt efter brødrene i 1949. Første år var der 256 studerende, et tal der nu er på mere end 35.000.

Universitetets hovedbygning er opført i senbarok 1748-1766 som Palais des Prinzen Heinrich von Preußen. Heinrich var den prøjsiske konges bror. På Unter den Linden udenfor universitetsbygningen kan man se en rytterstatue. Den forestiller Frederik den Store, der var prøjsisk konge i 1700-tallet. Statuen har stået på dette sted siden 1980.

5f. Staatsoper Unter den Linden (Unter den Linden 7)

Metro: Französische Straße. Staatsoper er Berlins ældste operabygning og teaterbygning. Den er grundlagt som kongelig opera og opført 1741-1742. Det var Frederik den Store private teaterbygning indtil hans død 1786, og herefter blev der åbnet for offentligheden. I bygningen er der to sale; Hovedsalen med 1.396 siddepladser og Apollosalen med 240 siddepladser.

5g. Sankt Hedwigs Kathedrale (Bebelplatz, ved Unter den Linden)

Metro: Französische Straße. Lige bag Staatsoper ligger den imponerende kuppelkirke Sankt Hedwigs

Katedrale. Som Staatsoper var det Frederik den Store, der lod den opføre. Kirken blev indviet 1773 og opkaldt efter Schlesiens og Brandenburgs skytsengel, Hedwig von Andechs, der i 1200-tallet var grevinde i Schlesien.

Katedralen er opført med bl.a. Roms Pantheon som forbillede, og den er en del af Frederik den Stores kompleks af pragtbyggerier rundt om den nuværende Bebelplatz. Komplekset havde navnet Forum Fredericianum og bestod i den realiserede plan af det Kongelige Bibliotek på vestsiden, Prinz Heinrich-palæet på nordsiden, Staatsoper og katedralen på østsiden samt statelige bygninger på sydsiden.

5h. Neue Wache (Unter den Linden 4)

Metro: Französische Straße. Neue Wache er opført 1816-1818 til minde om de faldne i Napoleonskrigene. Indtil Tysklands genforening var stedet mindeplads for ofre for forskellige krige og regimer. Nu er det mindeplads for faldne for krigshandlinger og tyranni.

6. Gendarmenmarkt

Metro: Französische Straße. Denne plads, der er blandt Europas fineste, blev anlagt i 1688. Fra 1701 blev de to smukke kirker (den tyske og den franske) opført. Det centralt beliggende Konzerthaus er opført 1818-1821 som skuespilhus. Nu bliver det brugt til koncerter.

GRATIS -ting.dk

HVORFOR BETALE?

NÅR DU KAN FÅ DET HELE

GRATIS!

WWW.GRATIS-TING.DK

Berlin tur 2

7. Schloßplatz

S-tog/metro: Alexanderplatz. Berlins slotsplads var centrum i det Tyske Rige, da Hohenzollernes store slot lå her. Det gamle slot blev svært beskadiget under 2. Verdenskrig, og i 1950 blev det revet ned. På stedet byggedes 1976 det populære Palast der Republik, der, ud over at have huset DDR's parlament, er blevet brugt til mange aktiviteter for borgerne såsom teatre og restauranter.

I 2002 besluttede den tyske Rigsdag at genopbygge Hohenzollernes slot.

8. Berliner Dom (Am Lustgarten 1)

S-tog/metro: Alexanderplatz. Hohenzollernes domkirke blev opført 1894-1905 med Peterskirken i Rom som forbillede.

I dag kan man bl.a. se gravmonumenter for fremtrædende Hohenzollere som kurfyrst Friedrich Wilhelm og Friedrich III.

9. Museumsinsel

S-tog: Friedrichstraße. Museumsøen er fem fantastiske samlinger, som man kan bruge dage på. Her nævnes højdepunkterne.

Alte Museum: Opført i 1830. Her er primært græsk kunst og en fantastisk stemning i rotunden.

Alte Nationalgalerie: Bygget i 1876 og huser internationale værker fra 1800- og 1900-tallet af bl.a. Monet, Degas og Cezanne.

Pergamon-Museum: Berlins største museum med en af verdens største samlinger af græske og romerske fund. Bl.a. kan man se alteret fra Pergamon og portalen fra Ishtar.

Ägyptisches Museum: En fin samling egyptisk kunst, med værker som Nefertitis 50 cm høje buste og portalen fra Kalabasha-templet.

10. Neue Synagoge (Oranienburger Straße 28/30)

S-tog: Oranienburger Straße. Synagogen blev opført 1859-1866 i maurisk-byzantinsk stil med en stor forgyldt kuppel. Synagogen nedbrændte i 1943 og er genopbygget i 1990'erne. Nu huser den også det jødiske center.

11. Bernauer Straße

Metro: Bernauer Straße. Berlin-muren gik gennem Bernauer Straße på langs og delte dermed bogstaveligt talt beboerne. I dokumentationscentret og ved det stykke, der står tilbage af den originale mur, fortælles Berlin-murens historie fra opførelsen i 1961.

12. Alexanderplatz

Metro/S-tog: Alexanderplatz. Pladsen, der er navngivet efter zar Alexander I, er genopbygget efter 2. Verdenskrig, hvor den blev centrum for Østberlin.

Blandt DDR-tidens byggerier ses bl.a. det store verdensur opstillet i 1969.

13. Fernsehturm (Panormasträße 1a)

Metro/S-tog: Alexanderplatz. I 1964 godkendte Walter Ulbricht opførelsen af et tv-tårn i Berlins centrum. Det blev opført 1965-1969, og det er med sine 368 meter både Berlins og Tysklands højeste bygning.

Der er en udsigtsplatform i 203 meter højde og Tele-Caféen ligger 207 meter oppe. Tele-Caféen roterer en omgang på 30 minutter. Udsigten fra tårnets top er selvsagt fantastisk, og man kan se over hele Berlin.

14. Berliner Rathaus (Rathausstraße 15)

Metro/S-tog: Alexanderplatz. Berlins rådhus er opført 1861-1869 i norditaliensk renæssancestil. På grund af rådhusets farve kaldes det til daglig for "Rotes Rathaus" (det Røde Rådhus).

15. Karl Marx Allee

Metro: Schillingstraße. Boulevarden blev anlagt 1952-1960 som byens mest monumentale pragtgade. Stilen er sovjetisk nyklassicisme, og gadens oprindelige navn var da også Stalinallee.

HJERNEVRIDEREN

SOM BEKENDT ER FEBRUAR ÅRETS
KORTESTE MÅNED. MEN HVILKEN
MÅNED ER ÅRETS LÆNGSTE?

WWW.GRATIS-TING.DK/HJERNEVRIDER

PRØV SELV OM DU KAN SVARE PÅ
DENNE UGES HJERNEVRIDER!

Berlin tur 3

16. Schloß Bellevue (Spreeweg 1)

S-tog: Bellevue. Slottet er opført i 1785 som sommerpalads for Frederik den Stores bror prins August Ferdinand. Haven er delvist anlagt som engelsk slotshave.

I dag er slottet residens for Tysklands præsident.

17. Siegessäule (Straße des 17.Juni)

Metro: Hansaplatz. Siegessäule midt i den dejlige Tiergarten-park er indviet i 1873 af kejser Wilhelm I. Søjlen blev rejst som minde om landets sejre over Danmark, Østrig og Frankrig i årene forinden.

Siegessäule er udført i granit med den forgyldte statue af sejrsgudinden Viktoria på toppen. Søjlen er 69 meter høj, og i 48 meters højde er der en udsigtsplatform.

18. Potsdamer Platz

Metro/S-tog: Potsdamer Platz. Potsdamer Platz var i tiden inden 2. Verdenskrig Europas mest trafikerede, og området omkring var centrum for Tysklands ledelse under 2. Verdenskrig. Som følge af bombardementer lå pladsen helt øde hen, kun gennemskåret af Berlin-muren, fra 1945 til 1993, hvor byggeriet startede.

I dag ses moderne kontorbygninger, butikscenter, biografer, restauranter m.v. på den igen levende plads. Sony Center er Sonys europæiske hovedkontor, et spændende aktivitetshus og samtidigt et imponerende byggeri.

19. Martin Gropius Bau (Niederkirchner Straße 7)

S-tog/metro: Potsdamer Platz. Bygningen, der nu er museum, blev opført 1877-1881 af Martin Gropius og Heino Schmieden. Stilen er italiensk renæssance i palæudgave, og bygningen er det fineste eksempel på de karakteristiske værker fra von Schinkels byggeakademi i Berlin.

20. Anhalter Bahnhof (Askanischer Platz)

S-tog: Anhalter Bahnhof. Berlins største banegård blev indviet i 1880 af det Tyske Riges første kansler, Otto von Bismarck. Efter svære skader under 2. Verdenskrig blev driften videreført indtil 1960, hvor alt undtagen den nuværende indgangsportal blev bortsprængt.

HJERNEVRIDEREN

**LANGT UDE I ØDEMARKEN
 LIGGER EN HYTTE, HVOR ALLE HJØRNER
 VENDER MOD SYD. PLUDSELIG GÅR EN BJØRN
 FORBI. HVILKEN FARVE HAR BJØRNEN?**

GRATIS -ting.dk

WWW.GRATIS-TING.DK/HJERNEVRIDER

PRØV SELV OM DU KAN SVARE PÅ DENNE UGES HJERNEVRIDER!

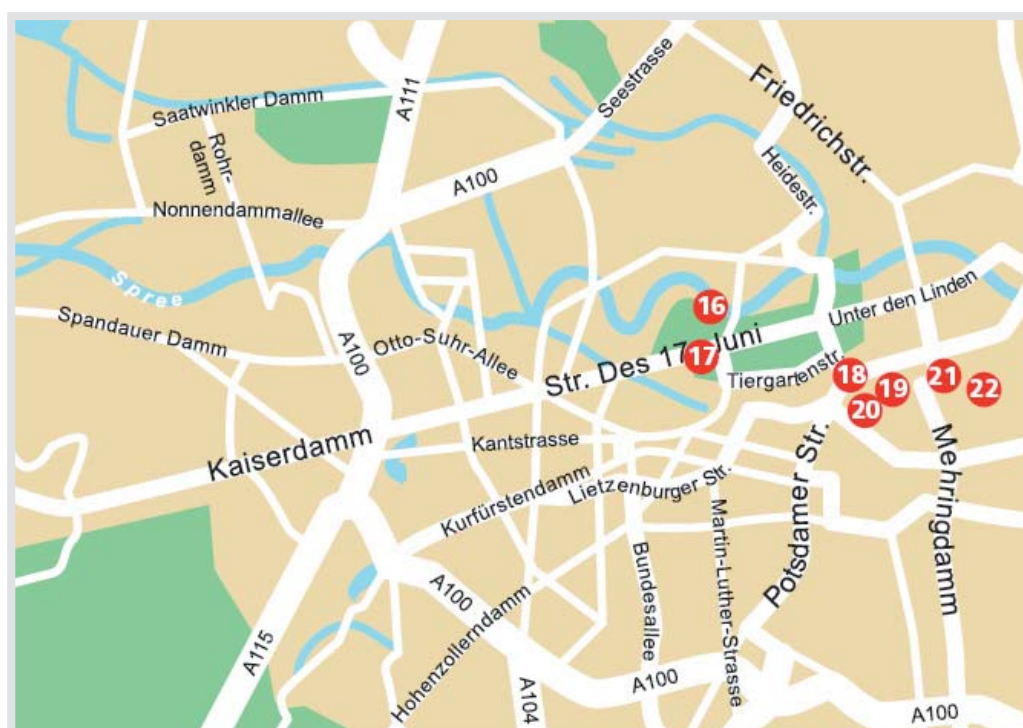
21. Checkpoint Charlie (Friedrichstraße)

Metro: Kochstraße. Checkpoint Charlie var overgangsstedet mellem Øst- og Vestberlin fra Berlin-murens opførelse i 1961 til 1990. Det var her, USA og Sovjetunionen stod over for hinanden. I dag er "Haus am Checkpoint Charlie" museum, der viser stedets og murens historie.

22. Jüdisches Museum (Lindenstraße 9-14)

Metro: Hallesches Tor. Berlins jødiske museum er opført som en ødelagt Davidsstjerne af Daniel Libeskind. Museet, der åbnede i 1999, viser historien om Tysklands jøder.

Berlin tur 4

23. Flughafen Tempelhof (Platz der Luftbrücke)

Metro: Platz der Luftbrücke. Tempelhoflufthavnen åbnede i 1923. De nuværende imponante bygninger er fra 1936-1939 og fungerer stadig som lufthavn. Foran Tempelhof står på Platz der Luftbrücke et monument over luftbroen til Berlin i 1948.

24. KaDeWe - Kaufhaus des Westens (Tauentzienstraße 21-24)

Metro: Wittenbergsplatz. Varehuset KaDeWe er blandt verdens største. Bygningen er opført i 1906, men ombygget i 1950'erne.

25. Kaiser Wilhelm Gedächtniskirche (Lietzenburger Straße 39)

Metro/S-tog: Zoologischer Garten. Tårnruiner fra kirken opført til ære for kejser Wilhelm I i 1891-1895 er et af Berlins vartegn. Tårnruinen, der nu er et minde om 2. Verdenskrig, står mellem det moderne oktagonale kirkebyggeri fra 1959-1961.

26. Kurfürstendamm - Ku'damm

Metro: Kurfürstendamm. Det vestlige Berlins pragtboulevard var allerede i 1500-tallet kurfyrsternes ridevej fra Berlin til jagtslottet i Grunewald. I 1800-tallet anlagdes dagens boulevard, hvor der nu er forretninger, caféer og restauranter.

27. Schloß Charlottenburg (Spandauer Damm)

Metro: Sophie-Charlotte Platz. I 1695 blev slottet opført til kurfyrstinde Sophie-Charlotte. Det 50 meter høje kuppeltårn blev bygget i 1709-1712, og

senere i 1700-tallet kom der flere bygninger til. Slottet er seværdigt, specielt det Gyldne Galleri og også slotshaven, der er anlagt som fransk barokhave i 1687 og senere delvist ændret til engelsk landskabshave.

28. Messegelände (Hammerskjöldplatz)

S-tog: Messe Nord/ICC. Berlins messeområder er et af verdens største. Specielt interessant er byggestilen fra 1930'erne, der ses på hallerne langs Hammerskjöldplatz.

29. Funkturm (Messedamm)

S-tog: Messe Nord/ICC. Berlins radiotårn Funkturm er bygget i 1924 i anledning af den tredje tyske radioudstilling. I 1929 blev verdens første tv-signaler udsendt herfra, og i 1935 blev det første regulære tv-program udsendt herfra. Tårnet er 150 meter højt, og der var oprindeligt blot et sendetårn. Senere blev der bygget restaurant i 52 meters højde og en udsigtsplatform 125 meter oppe.

A promotional banner for a free Sudoku game. The background is dark blue with a white swoosh. A blue starburst contains the text 'GRATIS' in white and '-ting.dk' in red. The main text 'LØS SUDOKU' is in large white letters. Below it, 'HELT GRATIS OG KONKURRÉR OM FEDE PRÆMIER..' is in white. A red bar at the bottom contains the URL 'WWW.GRATIS-TING.DK/SUDOKU' in white. At the bottom left, 'SPILLET KAN UDSKRIVES OG LØSES I RO OG MAG...' is in white. On the right, there are three overlapping Sudoku grids with some numbers filled in.

LØS SUDOKU

HELT GRATIS OG KONKURRÉR OM FEDE PRÆMIER..

WWW.GRATIS-TING.DK/SUDOKU

SPILLET KAN UDSKRIVES OG LØSES I RO OG MAG...

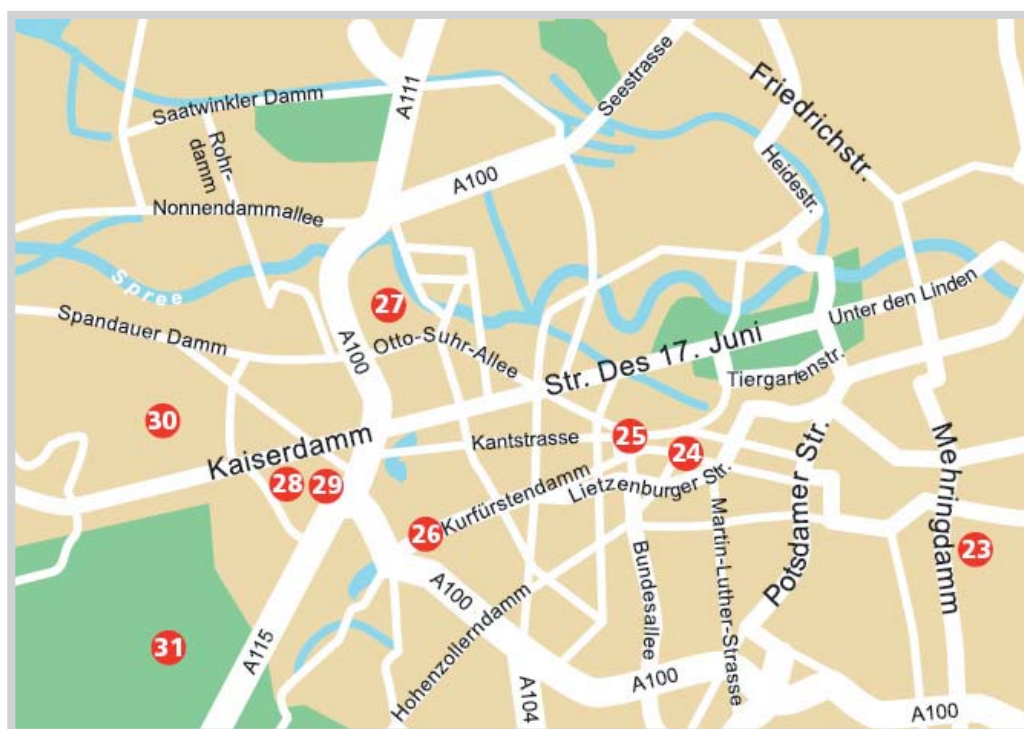
30. Olympiastadion (Olympischer Platz 3)

Metro: Olympiastadion. Berlins olympiske stadion er bygget til OL i byen i 1936. Stadionet kunne rumme 100.000 tilskuere. Her er også bl.a. svømmestadion og det 78 meter høje klokketårn, som man kan komme op i.

31. Grunewaldturm (Havelchaussee 61)

S-tog: Wannsee. 204 trin fører til toppen af det monumentale, 52 meter høje tårn, der er opført som König-Wilhelm-Turm i 1897. I toppen af tårnet ses et monument for Wilhelm I, og herfra er der også en smuk udsigt over Havel-landskabet og dele af Berlin.

Berlins omegn

32. Potsdam (25 km SV)

S-tog: Potsdam Hauptbahnhof. Potsdam er en af Tysklands smukkeste barokbyer, og da den har en mere end 1000 år lang historie, er her mange seværdigheder. Den er tidligere kongelig residensby, her ligger filmstudier, og det var her, Potsdamkonferencen blev afholdt.

32a. Sanssouci

Det smukke rokokoslot blev bygget i 1745-1747 som et lystslot og med den dejlige slotshave anlagt i terrasser. Bygherren Friedrich II boede på Sanssouci, og den overdådige indretning er for det meste sket efter hans udkast og ønsker.

Turen gennem slottet er interessant, fx den elegante marmorsal og koncertsalen.

Slotsparken med de mange springvand, haveanlæg og bygninger er 3 km². Heri ligger bl.a. orangeriet og det Kinesiske Tehus.

32b. Neues Palais

I Sanssoucis slotspark ligger det store og pompøse slot Neues Palais, som Friedrich II lod opføre 1763-1769. Slottet er 240 meter bredt, og mange af rummene i det smukke slot er åbne for besøgende.

32c. Brandenburger Tor

Potsdam er hovedstad i staten Brandenburg, og byens triumfbue er opført i 1770 efter romersk forbillede.

32d. Holländisches Viertel

Soldaterkongen Friedrich Wilhelm I lod i 1734-1742 det hollandske gavllhus og kanalen anlægge for sine hollandske soldater, så de kunne føle sig hjemme.

32e. Nikolaikirche

Den klassicistiske Nikolaikirche med den imponerende kuppel er opført i 1830-1849.

32f. Alexandrowka

Alexandrowka er en russisk koloni, der består af 13 huse bygget i russisk stil i 1826-1827. Byggeriet husede russiske sangere i den prøjsiske hær. I nærheden af husene blev der samtidig bygget den smukke Alexander Nevski-kirke med løgkuper.

Cecilienhof blev bygget i engelsk stil i 1916 som det sidste af Hohenzollernes slotte. Det var her, Potsdam-konferencen i 1945 blev afholdt med deltagelse af Josef Stalin, Winston Churchill og Harry S. Truman.

32g. Schloß Cecilienhof

32h. Glienicke Brücke

Broen over Havel dannede under den Kolde Krig grænsen mellem DDR og Vestberlin. Det var her, spionudvekslinger mellem USA og Sovjetunionen fandt sted. Broen kan også genkendes fra mange film.

33. Babelsberg (20 km SV)

S-tog: Bahnhof Babelsberg. Babelsberg er vokset sammen med Potsdam og især kendt som verdens filmcentrum i starten af 1900-tallet.

Babelsberg Studios er den stadig aktive filmby, hvor stedets historie og nye optagelser kan opleves.

34. Spandau (18 km V)

S-tog: Spandau. Spandau er en bydel i Berlin, men alligevel er den sin egen. Citadellet fra 1500-tallet er tidligere forsvarsværk, fængsel og skatkammer, men det er nu åbent for besøgende.

Spandaus gamle bydel er hyggeligt provinsiel og går mange århundreder tilbage i tiden, bl.a. er

Nikolaikirche fra 1200-tallet. Ved juletid er byen kendt for sit meget store julemarked.

35. Treptower Park (Alt Treptow 1, 6 km SØ)

S-tog: Treptower Park. Den smukke park sydøst for Berlins centrum er anlagt i 1876. Efter 2. Verdenskrig er parken blevet kendt for sit store sovjetiske mindesmærke rejst i 1947-1949 for de 5.000 soldater, der ligger begravet på den nærliggende kirkegård.

36. Köpenick (17 km SØ)

S-tog: Köpenick. Bydelen sydøst for Berlin er sin egen lille by i byen. Köpenick er omgivet af skove og søer og er derfor et afslappende åndehul tæt på centrum.

Byens gamle del har mange hyggelige smalle gader og stræder. Største seværdighed her er stemningen og det store nygotiske rådhus, opført i 1901-1904. Det er på rådhuset, historien om Kaptajnen fra Köpenick udspillede sig – Wilhelm Voigt klædte sig i 1906 ud som kaptajn og franarrede bystyret en stor sum penge.

36a. Schloß Köpenick

Slottet i Köpenick blev bygget i 1500-tallet af kurfyrst Joachim II i renæssancestil.

I 1600-tallet blev slottet ombygget til den nuværende barokstil. Det er Berlins ældste bevarede slot.

På slottet boede Sveriges kong Gustav Adolph en tid under 30-års-krigen.

I dag indeholder slottet diverse samlinger, og det er nyrestaureret.

37. Oranienburg (35 km N)

S-tog: Oranienburg. Byen umiddelbart nord for Berlin er et hyggeligt mål for en tur.

37a. Oranienburg Schloß

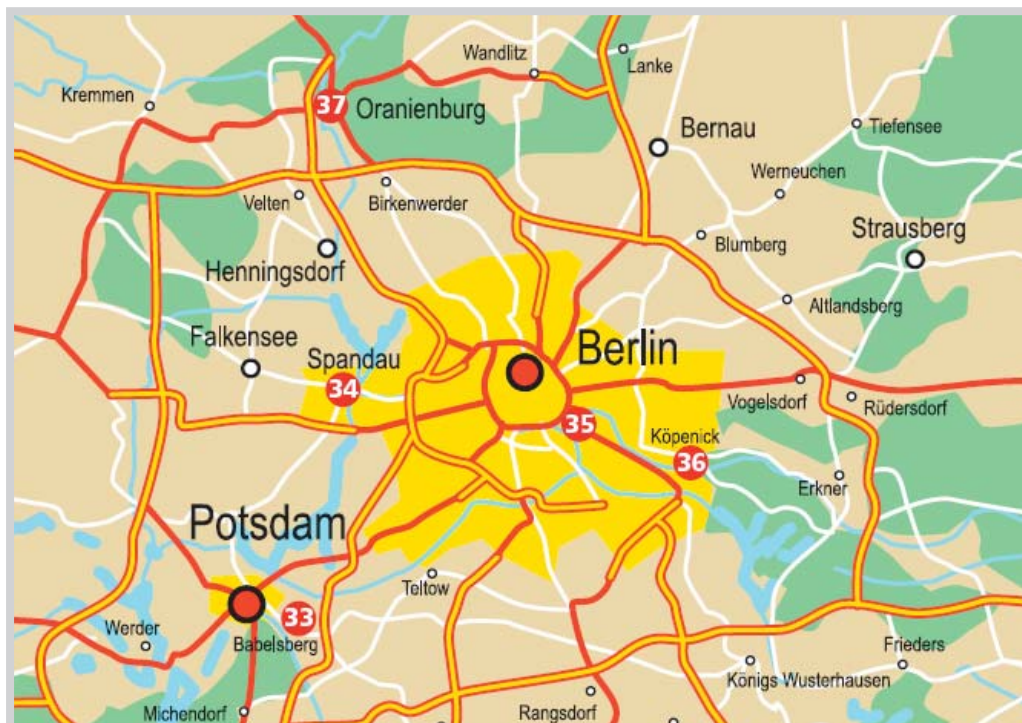
Oranienburg Slot er opført i 1652 i hollandsk stil, deraf navnet, der er afledt af det hollandske Oranje. Byen fik et par år senere navn efter slottet.

I 1688 blev slottet ombygget af kurfyrst Friedrich III til et af Brandenburgs flotteste barokslotte.

37b. Sachsenhausen

Koncentrationslejren Sachsenhausen ved Oranienburg blev oprettet i 1938, og den var i anvendelse indtil 1945, hvor den 47. sovjetiske armé kom til området.

I dag er Sachsenhausen et museum, hvor lejrens historie skildres.

Familieaktiviteter

Zoo Berlin (Hardenbergplatz 8)

Zoo Berlin er åbnet som Tysklands første i 1844, og gennem årene er der opført flotte arkitektoniske værker, bl.a. antilopehuset fra 1871 og elefanthuset. Med sine 250 arter af pattedyr og 500 forskellige fugle er Zoo Berlin det zoo i verden med flest forskellige dyrearter.

Ved siden af Zoologisk Have ligger Berlins akvarium, der blev opført i 1911-1913. Der kan købes kombinationsbilletter, hvis man vil besøge begge steder.

Billetterpriser – Åbningstider:

Voksne (akvarium eller zoo)	EUR 10,00
Voksne (akvarium og zoo)	EUR 15,00
Børn (akvarium eller zoo)	EUR 5,00
Børn (akvarium og zoo)	EUR 7,50

Forår (marts)	9:00-17:30
Sommer (april-september)	9:00-18:30
Vinter (oktober-februar)	9:00-17:00

Blub Badeparadis (Buschkrugallee 64)

Det store badeparadis, Blub, har mange aktiviteter for børn og voksne. Her er bølgebade, en 120 meter lang rutschebane, turbokurver, og i wellness-afdelingen er der bl.a. boblebade, saunaer og fitness.

Billetterpriser – Åbningstider:

Voksne (4 timer)	EUR 9,20
Voksne (1 dag)	EUR 11,70
Børn (4 timer)	EUR 7,10
Børn (1 dag)	EUR 9,20

Bemærk priskategorier, rabatmuligheder og tillæg for saunaer og weekendbesøg.

Dagligt	10:00-23:00
---------	-------------

Deutsches Technikmuseum (Trebbiner Straße 9)

Teknikmuseet udstiller fly, lokomotiver, biler og andet teknisk udstyr og maskiner.

Billetterpriser – Åbningstider:

Voksne	EUR 4,50
Børn	EUR 2,50

Tirsdag-fredag	9:00-17:30
Lørdag-søndag	10:00-18:00

Filmpark Babelsberg (August-Bebel-Str. 26-53)

I temaparken ved de traditionsrige Babelsberg-filmstudier kan man opleve en verden af underholdning fra tv og film. Man kommer tilbage til Middelalderen, tager med på Münchhausens eventyr, ser stunt-show, besøger filmstudier og meget mere.

Billetpriser – Åbningstider:

Voksne	EUR 17,00
Børn (4-14 år)	EUR 12,50

Slut marts-oktober 10:00-18:00

Sea Life og AquaDom (Spandauer Straße 3)

Ved et besøg i Sea Life, der ligger i centrum af Berlin, kan man se mere end 4.000 hav- og floddyr fra mange forskellige arter. Bl.a. får man et fint indtryk af livet i Spree-floden. AquaDom er et gigantisk akvarium på 16 meter i højden og en million liter vand.

Billetpriser – Åbningstider:

Voksne	EUR 14,50
Børn (3-11 år)	EUR 11,00

April-juli dagligt 10:00-19:00

August-marts dagligt 10:00-18:00

Klimatabel

Gns.	Temp °C	Nedbør mm
Januar	-1	42
Februar	1	33
Marts	4	35
April	8	40
Maj	18	53
Juni	17	76
Juli	19	57
August	18	60
September	14	48
Oktober	9	39
November	4	47
December	1	51

GRATIS-ting.dk

HVAD ER DET NÆSTE TAL I RÆKKEN?

“1, 1, 2, 1, 3, 1...”

WWW.GRATIS-TING.DK/HJERNEVRIDER

PRØV SELV OM DU KAN SVARE PÅ DENNE UGES HJERNEVRIDER!

Shopping

Berlin rummer butikker og varer for enhver smag. Man kan gå på opdagelse i alt fra kontinentets største varehus KaDeWe (Kaufhaus des Westens) til den ene lille specialforretning efter den anden. I Berlin holdes der udsalg (Verkauf/Schlußverkauf) i slutningen af januar og i slutningen af juli.

Områder

Alexanderplatz: Stort og blandet udvalg
Friedrichstraße: Modebutikker og kædeforretninger
Kurfürstendamm (specielt mellem Brietscheidplatz og Olivaer Platz): Berlins berømte indkøbsstrøg
Steglitz (omkring Schloßstraße): Varehuse og mange specialforretninger
Wilmerdorfer Straße: Stort og prisattraktivt udvalg

Varehuse og indkøbscentre

Galeries Lafayette: Französische Straße 23
KaDeWe: Tauentzienstraße 21
Karstadt: Hermannplatz
Kaufhof: Alexanderplatz 9
Potsdamer Platz Arkaden: Potsdamer Platz
Quartier 206: Friedrichstraße 71
Spandau Arcaden: Klosterstraße 3
Wertheim: Kurfürstendamm 231

Markeder

Arkonaplatz: Loppemarked
Arminius Markthalle (Arminiusstraße 2): Stort, historisk indendørs marked med blandet udvalg
Berliner Kunst- & Nostalgemarkt (Am Kupfergraben): Kunsthåndværk, bøger m.v.
Heidestraße: Antikviteter
Moritzplatz: Loppemarked
Türkenmarkt (Maybachufer): Frugt, grønt og andre fødevarer

Gastronomi

Berlin er en by med et kolossalt udbud af caféer og restauranter. Uanset om man er i centrum eller i forstæderne, er der aldrig langt til et spisested med traditionelle tyske retter eller etniske specialiteter.

Områder

Kurfürstendamm: Internationale restauranter
Mitte: Et af byens største og mest varierede udbud
Oranienburger StraCe: Blandet udvalg
Potsdam (centrum): Varieret udvalg
Savignyplatz (og gaderne omkring): Stort, blandet udvalg

National- og typiske retter

Berliner Schlachteplatte: Platte med bl.a. blodpølse og leverpølse
Currywurst: Krydderpølse med karry-/tomatsovs
Eisbein mit Sauerkraut: Svineskank med surkål
Forelle mit Spargel: Forel med grønne asparges

Menukortet

Ente	And
Garnelen	Rejer

Huhn	Kylling
Kalb	Kalv
Knoblauch	Hvidløg
Käse	Ost
Rind	Okse
Spargel	Asparges
Tintenfisch	Blæksprutte
Wurst	Pølse
Zwiebel	Løg
Zucker	Sukker

Drikke

Apfelschorle	Drik af æblejuice og dansk vand
Berliner Weiße	Let hvedeøl, der serveres med hindbærsaft
Bier	Øl
Bier vom Faß	Fadøl
Glühwein	Gløgg
Kaffee	Kaffe
Milch	Mælk
Mineralwasser	Mineralvand
Rotwein	Rødvin
Schwarzbier	Sødlig, mørk øl
Sekt	Mousserende vin
Weinbrand	Tysk brandy
Weißwein	Hvidvin
Weizenbier	Hvedeøl

Internet

www.turistorganisationer

Berlins officielle turisme: www.berlin.de; Tysklands officielle turistråd: www.germany-tourism.de; Potsdams officielle turisme: www.potsdamtourismus.de; Slotte & Parker i Berlin-Brandenburg (herunder Sanssouci): www.spsg.de

www.museer

Berlins statslige museer (herunder Alte Museum, Pergamon-museet, Alte Nationalgalerie og Ägyptisches Museum): www.smb.spk-berlin.de; Martin Gropius Bau: www.gropiusbau.de; Jüdisches Museum: www.jmberlin.de; Deutsches Technikmuseum: www.dtm.de; Karl Marx Allee: www.kma-portal.de; Siegestäule: www.monument-ales.de

www.transport

Berlin Lufthavn: www.berlin-airport.de; Berlin bytransport: www.bvg.de

www.aktiviteter

Generelle aktiviteter: www.berlin-touristinformation.de; Holocaust Denkmal: www.holocaust-denkmal-berlin.de; Komische Oper: www.komische-oper-berlin.de; Staatsbibliothek zu Berlin: www.staatsbibliothek-berlin.de; Humboldt Universität: www.hu-berlin.de; Staatsoper Unter den Linden: www.staatsoper-berlin.de; Sankt Hedwigs Katedrale: www.hedwigs-katedrale.de; Fernsehturm: www.berlinerfernsehturm.de; Potsdamer Platz: www.potsdamer-platz.net; Olympiastadion: www.olympia-stadion.de; Hertha Berlin (fodbold): www.herthabsc.de; Zoologisk Have: www.zoo-berlin.de; Akvarium Berlin: www.aquarium-berlin.de; Blub Badeparadis: www.blub-berlin.de; Filmpark Babelsberg: www.filmpark.de; Sea Life & Aquadom: www.sealifeeurope.com

GRATIS-ting.dk

HVORFOR BETALE?

NÅR DU KAN FÅ DET HELE GRATIS!

WWW.GRATIS-TING.DK

Metrokort

Miniparlør

Høflighedsfraser

Godmorgen	Guten Morgen
Goddag	Guten Tag
Godaften	Guten Abend
Godnat	Gute Nacht
Farvel	Auf Wiedersehen
Ja	Ja
Nej	Nej
Tak	Danke
Undskyld	Entschuldigung

Vejen til...

Hvor ligger...?	Wo liegt...?
Højre	Rechts
Venstre	Links
Ligeud	Geradeaus

Transport

Billet	Fahrkarte
Lufthavn	Flughafen
Station	Bahnhof
Tog	Zug
Bus	Bus
Fly	Flugzeug

Indkøb/Restaurant

Hvad koster den/t?	Wieviel kostet es?
Må jeg se menuen?	Darf ich die Speisekarte sehen?
Må jeg betale?	Darf ich bezahlen?
Regning	Rechnung
Tager I kreditkort?	Nehmen Sie Kreditkarte?

Hotel

Vi har en reservation	Wir haben eine
Reservierung	
Har I et ledigt værelse?	Haben Sie eine freies
	Zimmer?

HJERNEVRIDEREN

GRATIS-ting.dk

SOM BEKENDT ER FEBRUAR ÅRETS
KORTESTE MÅNED. MEN HVILKEN
MÅNED ER ÅRETS LÆNGSTE?

WWW.GRATIS-TING.DK/HJERNEVRIDER

**PRØV SELV OM DU KAN SVARE PÅ
DENNE UGES HJERNEVRIDER!**

Bank/Post

Pengeautomat	Geldautomat
Veksle penge	Geldwechsel
Posthus	Postamt
Frimærke	Briefmarke

4

Vier

5

Fünf

6

Sechs

7

Sieben

8

Acht

9

Neun

10

Zehn

Dagene

20

Zwanzig

30

Dreißig

Mandag

Montag

Tirsdag

Dienstag

40

Vierzig

Onsdag

Mittwoch

50

Fünfzig

Torsdag

Donnerstag

60

Sechzig

Fredag

Freitag

70

Siebzig

Lørdag

Samstag

80

Achtzig

Søndag

Sonntag

90

Neunzig

100

Hundert

Tal

1000

Tausend

0

Null

1

Eins

2

Zwei

3

Drei